

ARTYKUŁY/ARTICLES

Dr hab. Andrzej Herbet, prof. KUL

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID: 0000-0002-5835-7438

e-mail: andrzej.herbet@kul.pl

Kompetencja do zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy na podstawie art. 399 § 3 Kodeksu spółek handlowych

The competence to convene an extraordinary general meeting of shareholders under Article 399 § 3 of the Commercial Companies Code

Streszczenie

Wprowadzony w 2009 roku art. 399 § 3 Kodeksu spółek handlowych wyposaża akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w spółce w kompetencję do samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Przepis ten może stanowić w warunkach konfliktu korporacyjnego poważny oręż w rękach inwestorów, którzy walczą o jak najszybsze przejęcie lub przywrócenie kontroli nad spółką; nie doczekał się on natomiast jak dotąd pogłębionej analizy ani jednolitej wykładni. Wątpliwości dotyczą zarówno tego, kto jest podmiotem wskazanej kompetencji, jak i przesłanek skorzystania z niej, w tym kluczowego pojęcia reprezentowania „połowy ogółu głosów”. Niniejszy artykuł, który postuluje funkcjonalną, adaptacyjną interpretację tych przesłanek, ma stanowić przyczynek do dalszej dyskusji na ten temat.

Słowa kluczowe: spółka akcyjna, walne zgromadzenie akcjonariuszy, zwołanie, głosy, połowa ogółu głosów

JEL: K20, K22

Abstract

Introduced in 2009, Article 399 § 3 of the Commercial Companies Code empowers shareholders representing at least half of the share capital or at least half of the total votes in the company to independently convene an extraordinary general meeting. In a corporate conflict situation, this provision may constitute a serious instrument in the hands of investors struggling to acquire or restore control over the company as quickly as possible; however, it has not yet been analysed in detail or interpreted consistently. Doubts concern both: who is the subject of the referred competence and the prerequisites for exercising it, including the crucial notion of representing "half of the total of votes". This article, which strives for a functional, adaptive interpretation of these prerequisites, is intended as a contribution to the further discussion on this topic.

Keywords: joint-stock company, general meeting of shareholders, convocation, votes, half of the total of votes

Wprowadzenie – geneza i *ratio* regulacji

Walne zgromadzenie akcjonariuszy, w ramach którego inwestorzy, a więc ekonomiczni właściciele spółki, podejmują decyzje w strategicznych sprawach odnoszących się do jej bytu, działalności, finansowania i relacji z członkami organów menedżerskich, jest zwoływane co do zasady przez za-

rząd lub radę nadzorczą (art. 393–395 oraz art. 399 § 1 i 2 Kodeksu spółek handlowych¹). Generuje to łatwe do przewidywania problemy wówczas, gdy dialog pomiędzy dyrektoriatem a akcjonariatem jest trudny, piastuni organów menedżerskich nie są zainteresowani efektywnym wykonywaniem kontroli właścicielskiej czy wręcz znajdują się z inwestorami lub ich częścią w otwartym konflikcie. Stąd, w drodze wyjąt-

ku od powyższej reguły, a także dotychczasowej tradycji regulacyjnej i sposobu unormowania tego zagadnienia w ościennych systemach prawnych², art. 399 § 3 k.s.h. postanawia, że: „Akcjonariusze reprezentujący co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w spółce mogą zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie. Akcjonariusze wyznaczają przewodniczącego tego zgromadzenia”.

Obecnie obowiązująca treść art. 399 § 3 k.s.h. została nadana (z mocą obowiązującą od 3.08.2009 r.) na podstawie ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r.³, w ramach szerszej nowelizacji przepisów k.s.h. o spółce akcyjnej oraz przepisów ustawy z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi⁴. Podstawowym celem nowelizacji było implementowanie dyrektywy 2007/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym⁵. Przy okazji zdecydowano się jednak na wprowadzenie również innych zmian dotyczących zwoływania i funkcjonowania walnego zgromadzenia, których potrzeba ujawniła się w praktyce korporacyjnej w ciągu kilkunastu lat obowiązywania k.s.h., adresowanych do wszystkich spółek akcyjnych. Warto przy tym odnotować, że ustawa zmieniająca z 5.12.2008 r. usystematyzowała regulację procesu zwoływania i ustalania porządku obrad walnego zgromadzenia akcjonariuszy, grupując w kolejnych przepisach zagadnienia związane z: podmiotami lub organami władnymi zwołać takie zgromadzenie samodzielnie (art. 399 k.s.h.), zgłoszeniem przez tzw. akcjonariuszy mniejszościowych żądania zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w jego porządku obrad wraz z procedurą udzielania upoważnienia do jego zwołania przez sąd rejestrowy (art. 400 k.s.h.), zgłoszeniem przez akcjonariuszy mniejszościowych żądania umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego walnego zgromadzenia (art. 401 k.s.h.), trybem i sposobem zwołania walnego zgromadzenia w spółce niepublicznej i publicznej (art. 402, 402¹ i 402² k.s.h.) itd.

Uzasadnieniem zmiany art. 399 § 3 k.s.h. i wprowadzenia samodzielnego (autonomicznego) prawa akcjonariatu do zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia było uczynienie tej procedury bardziej sprawną i efektywną, a finalnie była to sygnalizowana już ochrona akcjonariuszy, zwłaszcza w razie nielojalnego zachowania członków zarządu i rady nadzorczej. Jak wskazywano w pierwszych komentarzach do ustawy zmieniającej: „Nielojalność ta może polegać na sabotowaniu przez nich żądania akcjonariuszy (korzystających z prawa mniejszości przewidzianego w art. 400 KSH) zwołania walnego zgromadzenia, które miałoby podjąć uchwałę w sprawie ich odwołania z odpowiedniego organu spółki. W praktyce projektowana regulacja może ułatwić (przyspieszyć) zmianę składów organów kierowniczych spółki [...]” (Oplustil, 2008, s. 374). Jak wskazano z kolei w uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r.: „Funkcji ochrony interesu większości akcjonariuszy nie realizuje dostatecznie uprawnienie do żądania zwołania zgromadzenia, przyznane mniejszości (dotychczasowe art. 400 i 401 k.s.h.). Z uprawnienia tego może skorzystać, rzecz jasna, także

większość akcjonariuszy. Zarząd ma jednak prawo odmowy zwołania zgromadzenia, co czyni koniecznym wystąpienie przez akcjonariuszy o uzyskanie upoważnienia sądowego. Zarząd może próbować przy pomocy zabiegów proceduralnych (przedłużanie postępowania) lub w inny sposób utrudniać większości uzyskanie upoważnienia sądowego. Także członkowie rady nadzorczej, działający we własnym interesie, mogą nie być zainteresowani wykonaniem uprawnienia przewidzianego art. 399 § 2 k.s.h. Zasadne jest zatem, aby większość kapitałowa dysponowała samodzielnym prawem zwołania zgromadzenia”⁶. Wskazane *ratio* – co nie jest bez znaczenia w kontekście wykładni art. 399 § 3 k.s.h. – ściśle wiąże się zatem z celem w postaci ochrony akcjonariuszy (w tym mniejszościowych), jaki przyświecał większości przepisów zarówno ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r., jak i dyrektywy 2007/36/WE (Romanowski & Opalski, 2009, s. 1 i n.; krytycznie w tym zakresie Michalski, 2010, s. 6–7). Mechanizm ten zyskuje na znaczeniu, tym bardziej że w świetle zmian legislacyjnych związanych z powszechną dematerializacją akcji zwołanie walnego zgromadzenia akcjonariuszy, zwłaszcza w spółce niepublicznej, stało się znacznie prostsze również wówczas, gdy zarząd nie współdziała ze zwołującymi, a nawet próbuje blokować ich działania (zob. art. 402 § 1 i 3 oraz art. 328³ § 1 pkt 5, 6 i 7 k.s.h.).

Podmiot kompetencji z art. 399 § 3 k.s.h.

Przepis art. 399 § 3 k.s.h., określając podmiot kompetencji⁷ do zwołania walnego zgromadzenia akcjonariuszy, odnosi się *verba legis* do „akcjonariuszy” reprezentujących określoną część kapitału zakładowego lub ogółu głosów w spółce. W tym kontekście rozstrzygnięcia wymagają dwa zagadnienia: (a) czy i jakie znaczenie należy przypisywać użyciu w przywołanym przepisie, w odniesieniu do podmiotu wyżej wskazanej kompetencji, liczby mnogiej oraz (b) czy w sytuacji, w której na podstawie odrębnego stosunku cywilnoprawnego lub procesowego możliwość wykonywania wszystkich lub niektórych uprawnień korporacyjnych akcjonariusza uzyskuje osoba trzecia (zastawnik lub użytkownik akcji, syndyk masy upadłości, wierzyciel egzekwujący lub zarządca zajętego prawa), osoba ta może wykonywać również tytułową kompetencję do samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia?

Odnosząc się do pierwszego z postawionych pytań, wypada odnotować, że istotnie ustawodawca określa w art. 399 § 3 k.s.h. podmiot kompetencji do zwołania walnego zgromadzenia za pomocą rzeczownika w liczbie mnogiej („akcjonariusze”) – analogicznie, jak np. w art. 385 § 3, 5 i 6 lub art. 418 § 1, 2b k.s.h., a odmiennie niż np. na tle art. 400 § 1, art. 401 § 1 i 4 czy też art. 418¹ § 1 k.s.h. („akcjonariusz lub akcjonariusze”). Zabieg ten może budzić pewne zastrzeżenia z punktu widzenia zgodności z zasadami techniki prawodawczej, jest on jednak pokłosiem zróżnicowania terminologicznego sięgającego jeszcze przepisów Kodeksu handlowego⁸. Zławsza w przepisach dotyczących tzw. praw mniejszości użycie liczby mnogiej uznaje się za

potwierdzenie dopuszczalności wykonania określonego uprawnienia przez wielu wspólników lub akcjonariuszy, którzy łącznie spełniają przesłanki aktualizujące taką możliwość (w szczególności reprezentowanie określonej części kapitału zakładowego lub ogólnej liczby głosów), nie wyklucza jej natomiast w odniesieniu do jednego wspólnika bądź akcjonariusza, który samodzielnie takie przesłanki spełnia. Innymi słowy, nieuprawnione byłoby w tym zakresie wnioskowanie *a contrario*. Zagadnienie to nie budzi poważniejszych wątpliwości w orzecznictwie⁹ ani w nauce prawa (Dumkiewicz, 2024, s. 1099; Kidyba, 2015, s. 603; Pabis, 2016, s. 118–119; Zięty, 2010, s. 13–15; oraz – mimo krytyki sformułowania – Naworski, 2012, s. 678; odmiennie jednak: Michalski, 2010, s. 7), taki też był wyraźnie notyfikowany zamiar projektodawców¹⁰, a jego daleką ilustracją może być chociażby dyskusja dotycząca żądania wyłączenia wspólnika w spółce z o.o. (Bugno & Rodzyńkiewicz, 2019, s. 48; Szumański, 2007, s. 2; Wach-Pawliczak, 2016, rozdział IV, § 5, pkt II.2). Ustawodawca nigdy nie był zresztą w tym zakresie konsekwentny (zob. przykładowo brzmienie art. 400 § 1 oraz 3 i 4, art. 401 § 1 i 4 oraz § 1 i 6, art. 418¹ § 1 oraz § 2 k.s.h.).

Również jeżeli idzie o drugą z podniesionych kwestii, trudno przypisywać przesądzające znaczenie literalnemu brzmieniu przepisu, w którym wskazano na akcjonariusza jako stronę stosunku członkostwa. Niezależnie bowiem od redakcji art. 399 § 1 i 3 k.s.h. ustalenie podmiotu kompetencji do zwołania walnego zgromadzenia akcjonariuszy w przypadkach mniej typowych, w których prawa i obowiązki – odpowiednio – zarządu lub akcjonariusza wykonuje inny organ lub podmiot, wymaga wyjścia poza redukcyjnie rozumianą wykładnię językową i uwzględnienia przepisów szczególnych, które mogą modyfikować jej rezultaty. Argumentując w ten sposób, przyjmuje się przecież powszechnie, że prawa i obowiązki zarządu w zakresie zwołania walnego zgromadzenia odnoszą się także do likwidatorów (art. 466 k.s.h.) czy też kuratora spółki powołanego na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego¹¹ lub poprzednio obowiązującego art. 26 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym¹² (zob. m.in. Spyra, 2019, s. 413).

Najprostsza wydaje się w tym zakresie ocena konsekwencji ogłoszenia upadłości akcjonariusza. W tym bowiem przypadku podstawę prawną dla „podstawienia” w jego miejsce syndyka masy upadłości stanowią nie tylko ogólne regulacje art. 61, art. 75 ust. 1 i art. 160 ust. 1 Prawa upadłościowego¹³, ale przede wszystkim art. 186 p.u., który stanowi wprost: „Po ogłoszeniu upadłości wszelkie uprawnienia upadłego związane z uczestnictwem w spółkach lub spółdzielniach wykonuje syndyk”. Wobec jednoznacznego brzmienia przywołanego przepisu nie ma jakichkolwiek podstaw, aby wyłączać z zakresu jego dyspozycji (zakresu normowania) uprawnienia do żądania zwołania czy też do samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Podobnie w przypadku zajęcia akcji w ramach egzekucji syngularnej czy też postępowania zabezpieczającego, stosownie do art. 910² § 2 Kodeksu postępowania cywilnego¹⁴ (stosowanego samodzielnie lub w zw. z art. 743 § 1 zd. 1 k.p.c.) kompetencję taką należy przyznać

zarządcy zajętych praw akcyjnych, o ile został ustanowiony (Cieślak, 2004, s. 5 i n.; Czornik & Jastrzębiec-Sięmiątkowska, 2019, s. 69 i n.; Gil, 2024, art. 910², uw. 2; Pietrzkowski, 2016, art. 910², uw. 2; Szlachta, 2021, s. 23 i n.)¹⁵. Nie przesądzając tej kwestii definitywnie i *en bloc*, trudno sobie natomiast wyobrazić sytuację, w której do wykonania tytułowego uprawnienia, traktowanego jako tzw. czynność zachowawcza, mógłby być legitymowany bezpośrednio wierzyciel egzekwujący na zasadzie art. 910¹ § 1 k.p.c.¹⁶

Ze względu na lakoniczność przepisu art. 340 § 1 i 2 k.s.h. oraz brak spójności z regulacją użytkownika i zastawu zawartą w k.c. poważniejsze wątpliwości budzi przyznanie możliwości zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia zastawnikowi lub użytkownikowi akcji. Problem ten może być, co oczywiste, rozważany tylko wtedy, gdy czynność prawa ustanawiająca dane ograniczone prawo rzeczowe przewiduje wykonywanie przez zastawnika lub użytkownika prawa głosu z obciążonych akcji, wzmianka o ustanowieniu ograniczonego prawa rzeczowego, jak i upoważnieniu do wykonywania prawa głosu została odnotowana w rejestrze akcjonariuszy lub na rachunku papierów wartościowych, a statut nie zawiera w tym zakresie ograniczeń. Względny funkcjonalny i konstrukcyjny, w tym ścisły związek, jaki występuje pomiędzy analizowaną kompetencją i prawem głosu (do czego jeszcze przyjdzie powrócić), nakazuje również w tym przypadku udzielić na postawione na wstępie pytanie odpowiedzi twierdzącej (tak też przykładowo Naworski, 2012, s. 678; Pabis, 2016, s. 120–121; Sokal, 2011, s. 165; w podobnym kierunku co do uprawnienia do zaskarżania uchwał m.in. Bilewska, 2012, s. 53; a co do uprawnień korporacyjnych w ogólności lub prawa żądania zwołania zgromadzenia Bukaczewska, 2006, s. 14–15; Sikorski, 2003, s. 40; Sołtysiński, 2019, s. 544; Sołtysiński & Mataczyński, 2013, s. 326–327; Spyra, 2019, s. 412–413; odmiennie m.in. Skorek, 2003, s. 8). Odmiennie, jak się wydaje, należy ocenić uprawnienia osoby, którą łączy z akcjonariuszem stosunek prawny skuteczny co do zasady wyłącznie *inter partes* (np. dzierżawa akcji), a która może wykonywać prawa korporacyjne – w tym rzeczony prawo zwołania walnego zgromadzenia lub żądania jego zwołania – na podstawie udzielonego jej pełnomocnictwa.

Reprezentowanie co najmniej połowy kapitału zakładowego

Wykładnia pierwszej z przesłanek, które aktualizują kompetencję akcjonariuszy (lub innych podmiotów uprawnionych do wykonywania akcyjnych praw korporacyjnych) do samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, jest relatywnie bezsporna. Miarodajna jest proporcja, w której liczniku wskazujemy łączną wartość nominalną akcji reprezentowanych przez występujących z żądaniem, a w mianowniku obowiązującą aktualnie wysokość kapitału zakładowego, która ma charakter względnie stały i – pomijając szczególny przypadek akcji emitowanych w ramach warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego – wynika

z rejestru przedsiębiorców (zob. art. 430 § 1, art. 452 § 1 k.s.h.). Jak wskazuje się przy tym w piśmiennictwie: „Przy ustalaniu poziomu reprezentacji kapitałowej należy wziąć pod uwagę cały kapitał zakładowy, włącznie z akcjami własnymi, nabytymi przez spółkę lub spółkę zależną, akcjami niemymi etc.” (Szwaja & Herbet, 2010, s. 186; Szwaja & Herbet, 2013, s. 984). W tym przypadku nie ma znaczenia, czy z akcji, których nominal uwzględniamy, oceniając uprawnienie do zwołania zgromadzenia, może być wykonywane prawo głosu i w jakim rozmiarze. Innymi słowy, nie bierzemy pod uwagę ewentualnego uprzywilejowania akcji co do głosu, a także wyłączeń lub ograniczeń obowiązujących generalnie (zob. art. 6 § 1 i 5, art. 353 § 3, art. 411 § 2 k.s.h., art. 89 ustawy z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych¹⁷; Mataczyński, 2011, s. 164–165) bądź w odniesieniu do konkretnych spraw (zob. art. 413 § 1 k.s.h.; Pabis, 2016, s. 119). Kwestią otwartą jest to, czy należy uwzględnić (oczywiście w mianowniku tworzonej proporcji) nabyte przez spółkę albo spółkę lub spółdzielnię zależną akcje własne. Wykładnia językowa zdaje się prowadzić do odpowiedzi pozytywnej. Względy systemowe i funkcjonalne – w tym zakaz wykonywania z akcji własnych jakichkolwiek uprawnień poza czynnościami zachowawczymi i prawem do ich zbycia – mogą jednak, przynajmniej *prima facie*, przemawiać za poglądem odmiennym (tak też Pabis, 2016, s. 119).

Reprezentowanie co najmniej połowy ogółu głosów – postawienie problemu i opcje interpretacyjne

Podstawowym punktem spornym, jaki pojawia się w procesie interpretacji i stosowania art. 399 § 1 zd. 1 k.s.h. jest natomiast sposób rozumienia użytego w nim określenia „połowa ogółu głosów w spółce”. Dotyczy to zwłaszcza niezwykłych w praktyce sytuacji, w których wykonywanie prawa głosu z części akcji nie jest możliwe nie z przyczyn faktycznych (tj. absencji części akcjonariuszy), ale *stricte* jurystycznych, w związku z obowiązywaniem ustawowych lub statutowych wyłączeń albo ograniczeń prawa głosu (zob. art. 6 § 1 i 5, art. 353 § 3, art. 364 § 2, art. 411 § 2–4 k.s.h., art. 89 u.o.p.) albo skutek zawieszenia w wykonywaniu prawa głosu na podstawie orzeczenia sądu. Poza sporem wydaje się konieczność uwzględnienia w ramach „ogółu głosów” głosów przypadających na akcje uprzywilejowane (art. 351 § 1 i 2, art. 352 k.s.h.) oraz pominięcia akcji niemych, pozbawionych prawa głosu (art. 353 § 3 k.s.h.). *Clue* problemu sprowadza się natomiast do ustalenia czy przez „ogół głosów” na tle art. 399 § 1 zd. 1 k.s.h. należy rozumieć sumę głosów ze wszystkich wyemitowanych, a nieumorzonych lub nieunieważnionych akcji spółki (ogół głosów w znaczeniu potencjalnym albo abstrakcyjnym), czy też wyłącznie sumę tych głosów, które w danym okresie mogą być skutecznie wykonywane na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy, bez uwzględniania głosów z akcji, co do których zaktualizowały

się wymienione wyżej wyłączenia, ograniczenia lub zawieszenia (ogół głosów w znaczeniu konkretnym).

W punkcie wyjścia warto zwrócić uwagę na rozróżnienie pomiędzy prawem głosu rozumianym w sposób: (a) ogólny i abstrakcyjny (potencjalny), jako uprawnienie wyróżniane w ramach wiązki uprawnień przysługujących akcjonariuszowi (prawo głosu jako element normy ogólnie-abstrakcyjnej, ze znaczenia której rekonstruuje się treść stosunku członkostwa jako takiego) oraz (b) zindywidualizowany i konkretny, jako rzeczywista możliwość wpływania na decyzje korporacyjne w spółce poprzez oddanie ważnego i skutecznego głosu w określonych okolicznościach (prawo głosu jako element normy indywidualnie-konkretniejszej kształtującej sytuację danego akcjonariusza). Wskazane rozróżnienie, postrzegane w kontekście skutków zawieszenia prawa głosu, które w istocie można postrzegać jako zakaz (prawną przeszkodę) indywidualizacji i konkretyzacji ogólnego i abstrakcyjnego uprawnienia głosowego wydaje się przemawiać za węższym sposobem interpretacji określenia „ogół głosów” na tle art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h.

Mimo to wypada stwierdzić, że wykładnia językowa art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h. nie daje jednoznacznych i bezspornych podstaw do rozstrzygnięcia postawionego wyżej problemu. Wskazana niejednoznaczność przepisu zauważono na stosunkowo wczesnym etapie jego obowiązywania. Jak podnieszono w pierwszych komentarzach do ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r.: „Przy określaniu poziomu reprezentacji głosowej należy [...] uwzględnić liczbę głosów, które potencjalnie mogą zostać oddane na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy danej spółki. Liczbę głosów, jaka wynikałaby z ogólnej liczby wyemitowanych akcji głosowych, przy uwzględnieniu jedynie art. 411 § 1 k.s.h., należy zwiększyć o głosy przypadające na akcje uprzywilejowane co do głosu (zob. art. 352 k.s.h.). Kwestią otwartą jest to, czy głosy przypadające na akcje własne (zob. art. 364 § 2 k.s.h.) i akcje podlegające ustawowym albo statutowym ograniczeniom co do wykonywania prawa głosu (zob. art. 411 § 2 i 3 k.s.h.), będą uwzględniane w mianowniku tworzonej proporcji. Wydaje się natomiast, że w jej liczniku powinny zostać ujęte głosy, które przysługują akcjonariuszom zwołującym walne zgromadzenie z posiadanych przez nich akcji i które mogą zostać skutecznie oddane w jego trakcie” (Szwaja & Herbet, 2010, s. 186; Szwaja & Herbet, 2013, s. 948). Do chwili obecnej doktryna prawa nie wypracowała choćby przeważającego stanowiska w referowanej kwestii.

Zwolennikiem uwzględniania przy obliczaniu połowy ogółu głosów wyłącznie tych głosów, które mogą być skutecznie wykonywane, jest R. Pabis, który wskazuje: „Z kolei przy określaniu ziszczenia się przesłanki reprezentacji co najmniej połowy głosów należy uwzględnić ogólną liczbę głosów w spółce, a nie np. głosy, które potencjalnie mogą być zostać oddane na walnym zgromadzeniu. W tym wypadku należy wziąć pod uwagę istniejące przywileje akcyjne w zakresie prawa głosu, jak również wyłączenia lub ograniczenia głos wynikające z art. 6 § 1 i 5, art. 353 § 3, art. 411 § 2–4 k.s.h., art. 89 u.o.p. bądź innych przepisów szczególnych” (Pabis, 2016, s. 120; w tym kierunku również Szwaja & Herbet, 2013, s. 948). Odmienne stanowisko prezentuje

(wprost) J.J. Zięty, który jednak nakazuje równocześnie uwzględnianie statutowych uprzywilejowań co do głosu (Zięty, 2010, s. 14). W ramach tej operacji zakłada się zatem potrzebę powiększenia liczby głosów uwzględnianych w mianowniku tworzonej proporcji o głosy przypadające – na podstawie stosownego postanowienia statutu – na akcje uprzywilejowane, kwestionuje się zaś równocześnie konieczność jej skorygowania – tym razem *in minus* – o głosy, które w danym okresie nie mogą być wykonywane na podstawie obowiązujących przepisów prawa lub skutecznego i wykonanego orzeczenia sądowego. Autorzy pozostałych opracowań komentarzowych do k.s.h. nie odnoszą się do analizowanego zagadnienia w ogóle (Bieniak, 2012, s. 1215; Krysiak, 2024, art. 399, nb. 118), czynią to w sposób generalny, nie podając w zasadzie żadnej argumentacji, która wykazałaby poza przywołanie treści przepisu i nie rozstrzygając problemu (Kidyba, 2015, s. 604; Popiołek, 2015, art. 399, nb. 4; Rodzyńkiewicz, 2018, art. 399, uw. 2) albo w sposób wręcz niejasny (Naworski, 2012, s. 679)¹⁸.

Wykładnia historyczna i systemowa

W analizowanym zakresie nie sposób posiłkować się wykładnią historyczną, ograniczone są również możliwości korzystania z wykładni systemowej. Artykuł 399 § 3 k.s.h. w brzmieniu zmienionym w 2009 r. jest jednym z dwóch i drugim w kolejności przepisem Kodeksu spółek handlowych, w którym ustawodawca posługuje się określeniem „ogół głosów” – obok art. 411 § 3 k.s.h. wprowadzonego w 2005 r.¹⁹ Zarówno przed wejściem w życie tej zmiany, jak i aktualnie, przepisy k.s.h. referują zazwyczaj do ogólnej liczby akcji bądź też do ogólnej liczby akcji reprezentowanych na danym zgromadzeniu (zob. przykładowo: art. 300¹⁰⁰ § 1, art. 300¹¹⁰ § 3, art. 300¹²⁰ § 4, art. 300¹²¹ § 2, art. 385 § 5, art. 516¹¹ § 6, art. 550¹³ § 8, art. 576¹ § 6, art. 580¹¹ § 8 k.s.h. – przy czym większość tych przepisów została dodana po dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r.). Po wprowadzeniu (w 2023 r.) przepisów dotyczących prostej spółki akcyjnej w Kodeksie spółek handlowych występują, ale zdecydowanie rzadziej, odniesienia do ogólnej liczby głosów lub akcji (zob. art. 300⁵⁵ § 3, art. 300⁸³, art. 300⁸⁵ § 1, art. 300⁸⁶ § 1 k.s.h. czy też obowiązujący od 3.08.2009 r. przepis art. 402³ § 1 pkt 2 k.s.h.), czy wreszcie do ogólnej liczby głosów (art. 300²⁶, art. 300⁴⁹ § 1 k.s.h.). Odrębny charakter i znaczenie – zarówno co do punktu odniesienia, metodyki, jak i wyniku obliczeń – ma kryterium reprezentacji określonej części kapitału zakładowego (tzw. kryterium kapitałowe), chociaż i w jego przypadku teza o absolutnej całości wydaje się mocno uproszczona (np. w przypadku umorzenia udziałów w spółce z o.o. z czystego zysku).

Kuszącym rozwiązaniem – przynajmniej *prima facie* – wydaje się w tej sytuacji sięgnięcie do pojęcia ogólnej liczby głosów występującego w licznych przepisach prawa rynku kapitałowego²⁰, a definiowanego przez art. 4 pkt 17 u.o.p. jako „suma głosów przypadających na wszystkie akcje spółki”. Przywołana definicja nie ma jednak charakteru ogólne-

go (systemowego), ale została stworzona wyłącznie na potrzeby wykładni i stosowania przepisów u.o.p. i u.o.i.f. (zob. art. 4 u.o.p. *in principio* i art. 3 pkt 19 u.o.i.f.). Brak więc bezpośrednich podstaw, aby uogólniać sposób rozumienia określenia „ogólna liczba głosów” przyjęty na tle przepisów u.o.p. czy też u.o.i.f. i ekstrapolować go na wykładnię przepisów k.s.h. Co jednak ważniejsze, zabieg taki wydaje się chybiony z funkcjonalnego i celowościowego punktu widzenia. Po pierwsze, pojęcie ogólnej liczby głosów na tle przepisów u.o.p. i u.o.i.f. stanowi zazwyczaj element hipotez (zakresów zastosowania) norm o charakterze nakazowym lub zakazowym, a nie norm upoważniających (kompetencyjnych). Tytułem przykładu można wskazać regulację nabywania znacznych pakietów akcji i związanych z tym obowiązków informacyjnych (zob. art. 69–69b u.o.p.), czy też wezwań na sprzedaż lub zamianę akcji spółki publicznej (zob. art. 72a–73 u.o.p.). Z tego właśnie powodu – dążąc do osiągnięcia stanu względnej pewności co do tego, w jakiej konkretnie sytuacji aktualizują się wprowadzane ustawą nakazy, zakazy lub kiedy występuje obowiązek zastosowania przewidzianej prawem sankcji – ustawodawca referuje do punktu odniesienia, który jest relatywnie stabilny. Po drugie, w znacznej części przypadków przepisy u.o.p. i u.o.i.f., które uzależniają określone skutki prawne od reprezentowania określonego procenta lub ułamka ogólnej liczby głosów, wiążą to z aktywnością akcjonariusza, którego owe skutki mają dotyczyć („akcjonariusz, który osiągnął lub przekroczył”). *Notabene*, chociaż art. 399 § 3 k.s.h. dotyczy w równym stopniu spółek niepublicznych, jak i publicznych, w piśmiennictwie trafnie zwraca się uwagę na praktyczne problemy z egzekwowalnością analizowanej kompetencji w razie obstrukcji zarządu (Kwaśnicki i in., 2011, s. 396).

Argumenty konstrukcyjne oraz wykładnia funkcjonalna i celowościowa

Za przyjęciem węższego sposobu wykładni art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h. i uznaniem, że przez „ogół głosów” na tle tego przepisu należy rozumieć wyłącznie głosy, które w związku z uprzywilejowaniem osobistym lub akcji, bądź też obowiązaniem ustawowych lub statutowych wyłączeń albo ograniczeń prawa głosu (zob. art. 6 § 1 i 5, art. 353 § 3, art. 364 § 2, art. 411 § 2–4 k.s.h., art. 89 u.o.p.) albo skutek zawieszenia w wykonywaniu prawa głosu na podstawie orzeczenia sądu mogą być w danym okresie skutecznie wykonywane na walnym zgromadzeniu (a nie „mogłyby być wykonane”, gdyby rzeczywistość jurydyczna była inna), przemawia przede wszystkim wykładnia funkcjonalna i celowościowa. Argumentów na rzecz takiej tezy jest kilka.

Po pierwsze – charakter prawny i *ratio* normy z art. 399 § 3 k.s.h. Jak już wskazano, w przeciwieństwie do szeregu innych, zwłaszcza pozakodeksowych przepisów, w których pojawia się określenie „ogólna liczba głosów”, w analizowanym przypadku mamy do czynienia z normą kompetencyjną (upoważniającą), a nie typowym zakazem lub nakazem określonego zachowania. Celem przyznania kompetencji do

autonomicznego zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia akcjonariuszy jest przy tym bezpośrednio zapewnienie efektywnego mechanizmu umożliwiającego realizację przez akcjonariuszy przysługującego im prawa głosu, a pośrednio ochrona ich interesów ekonomicznych (Opalski, 2009, s. 11–12). Znaczenie tego mechanizmu jest widoczne zwłaszcza w razie oportunistycznych lub wręcz bezprawnych zachowań członków organów menedżerskich, które mają do obrad organu właścicielskiego nie dopuścić bądź je wydatnie opóźnić.

Po drugie, w związku z powyższym nie sposób interpretować użytego w art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h. wymogu reprezentacji co najmniej połowy ogółu głosów w oderwaniu od zasad podejmowania decyzji na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy, co następuje z reguły bezwzględną większością (art. 414 w zw. z art. 4 § 1 pkt 9 k.s.h.). W tym kontekście art. 399 § 3 k.s.h. można postrzegać jako korelat i uzupełnienie art. 404 § 2 k.s.h. Już w uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej z 5.12.2008 r. wskazano bowiem, że: „*De lege lata* większość akcjonariuszy reprezentowana na walnym zgromadzeniu dysponuje prawem zwołania kolejnego zgromadzenia. Zgodnie z art. 404 § 2 k.s.h. wniosek o zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia może zostać uchwalony, pomimo że nie był umieszczony w porządku obrad zgromadzenia. Proponowany art. 399 § 3 k.s.h. przyznaje akcjonariuszom takie uprawnienie także poza obradującym walnym zgromadzeniem” (Romanowski & Opalski, 2009, s. 7; Uzasadnienie, pkt IV. 2). Z kolei „windowanie” poziomu reprezentacji głosowej niezbędnej dla samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy przez wliczanie do puli ogółu głosów również tych, które nie mogą być wykonywane ze względu na zakaz wynikający z ustawy lub orzeczenia sądu, nie miałoby żadnego sensu zarówno z perspektywy funkcjonalnej, jak i systemowej.

Po trzecie, powyższą tezę potwierdza fakt, że w art. 399 § 1 zd. 1 k.s.h. ustawodawca posługuje się dwiema przesłankami aktualizującymi kompetencję do autonomicznego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy, które referują odpowiednio do reprezentacji kapitałowej i głosowej, a które zostały ujęte wobec siebie – jak należy przyjąć nieprzypadkowo – w relacji alternatywy łącznej. Innymi słowy, projektodawcy najwyraźniej zdawali sobie sprawę z tego, że wskutek różnych okoliczności, takich jak: uprzywilejowanie co do głosu, ustawowe lub statutowe wyłączenia lub ograniczenia prawa głosu, tzw. *voting cap*, zawieszenie w wykonywaniu praw akcyjnych na podstawie orzeczenia sądu, liczba wyemitowanych przez spółkę akcji niemych czy też liczba nabytych przez nią akcji własnych, efekt zastosowania każdego z tych kryteriów może być różny, a zastosowana metoda regulacji pozwoli na przyznanie analizowanej kompetencji jak najszerszemu gronu akcjonariuszy – co już *per se* uzasadnia preferowanie bardziej liberalnego co do efektu sposobu interpretacji. Trafnie wskazuje się w tej mierze w piśmiennictwie, że w rezultacie nie jest wykluczone istnienie w spółce kilku grup akcjonariuszy uprawnionych do zwołania zgromadzeń (Czerniawski, 2009, s. 207; Spyra, 2019, s. 414).

Po czwarte, zwłaszcza w przypadkach, w których brak możliwości (zawieszenie) wykonywania prawa głosu lub in-

nych praw akcyjnych wynika z postanowienia sądu wydane- go w postępowaniu zabezpieczającym, za zaproponowanym sposobem wykładni zdaje się przemawiać cel i funkcja takiego sposobu zabezpieczenia, jak również dążenie do zapewnienia mu pełnej skuteczności. Stanowisko takie jest powszechnie przyjmowane w orzecznictwie sądowym nawet wówczas, gdy zawieszenie w wykonywaniu praw korporacyjnych dotyczy wspólnika spółki z o.o., a odnośna ocena jest dokonywana z punktu widzenia poziomu reprezentacji określonej części kapitału zakładowego. Podtrzymując wcześniejsze twierdzenie o odrębności kryteriów reprezentacji kapitałowej i głosowej, godzi się wskazać, że prezentowana w tej mierze argumentacja i wnioski są dalej idące, co uzasadnia wnioskowanie *a maiori ad minus*.

Stanowisko orzecznictwa w przedmiocie skuteczności zabezpieczenia polegającego na zawieszeniu w wykonywaniu praw udziałowych

Jednym z pierwszych orzeczeń prezentujących liberalne podejście do kryterium reprezentacji kapitałowej w przypadku zawieszenia jednego ze wspólników w wykonywaniu prawa głosu na podstawie orzeczenia sądu wydane- go w postępowaniu zabezpieczającym jest wyrok SN z 26.03.2002 r. (III CKN 1238/99). Odnosząc się do skutków zabezpieczenia powództwa o wyłączenie ze spółki z o.o. na podstawie art. 282 k.h., którego odpowiednikiem jest art. 286 k.s.h., Sąd Najwyższy uznał, że: „Przy ustalaniu *quorum* wymagane- go do podejmowania uchwał przez zgromadzenie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie uwzględnia się udziałów wspólnika zawieszonego w wykonywaniu jego praw członkowskich w spółce (art. 282 § 2 k.h.)”.

Kolejnym przykładem tej linii orzeczniczej jest wyrok SN z 23.05.2019 r. (II CSK 307/18), wydany na kanwie postępowania o wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. i zapadłego w jego toku postanowienia o zabezpieczeniu powództwa na podstawie art. 268 k.s.h. poprzez zawieszenie w wykonywaniu praw udziałowych (m.in. prawa uczestniczenia oraz wykonywania prawa głosu na nadzwyczajnych zgromadzeniach wspólników z ograniczeniem do spraw wymagających bezwzględnej większości głosów). Odnosząc się do kwestii ważności uchwał podjętych na zgromadzeniu obradującym w trybie art. 240 k.s.h., na którym *de facto* nie był reprezentowany cały kapitał zakładowy, Sąd Najwyższy wskazał m.in., że analizowane zabezpieczenie: „Oznacza [...] czasowe, a zatem w okresie zawieszenia, pozbawienie wspólnika jego istotnego uprawnienia korporacyjnego związanego z udziałem członkowskim. Naturalną konsekwencją takiego zawieszenia musi być przyjęcie fikcji, a mianowicie traktowanie zawieszonego wspólnika tak, jakby nie był on wspólnikiem, i ustalanie *quorum* niezbędnego dla zwołania zgromadzenia wspólników, odbicia zgromadzenia wspólników, do podejmowania uchwał przez zgromadzenie wspólników, do ustalania progów kapitałowych uprawniających do wykonywania praw mniejszości itp. z pominięciem udziału tego

wspólnika (tak w odniesieniu do prawa głosu – wyrok Sądu Najwyższego z 26 marca 2002 r., III KKN 1238/99, OSNC 2003/5/61). Uchwały podjęte bez zawieszonego wspólnika pozostają prawnie skuteczne, nawet w sytuacji, gdy zabezpieczone powództwo o wyłączenie wspólnika zostaje ostatecznie oddalone. Interpretacja odmienna prowadziłaby do tego, że wydane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia nie miałoby żadnego praktycznego znaczenia (zwłaszcza zaś zawieszony wspólnik przez sam fakt nieobecności na zgromadzeniu mógłby uniemożliwić podjęcie jakichkolwiek uchwał), jego skuteczność byłaby iluzoryczna, a zatem jest nie do przyjęcia. [...] Konstatując, należy wskazać, że reprezentacja całego kapitału zakładowego w rozumieniu art. 240 k.s.h. odnosi się do prawnej możliwości brania udziału w zgromadzeniu wspólników, a nie do samego posiadania udziałów w kapitale zakładowym”.

Podobne stanowisko zaprezentował Sąd Apelacyjny w Poznaniu, orzekający jako sąd odwoławczy, w zapadłym na tle tego samego stanu faktycznego wyroku z 22.09.2017 r. (I ACa 111/17). Odnosząc się do zarzutu naruszenia przez odmienną ocenę prawną dokonaną przez sąd I instancji przepisów art. 240 w zw. z art. 268 k.s.h., sąd ten wskazał: „Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku SN z 26 marca 2002 r., III KKN 1238/99 wskazujący, że zawieszenie wspólnika w wykonywaniu praw udziałowych pociąga za sobą doniosły skutek prawny, gdyż w zakresie objętym zabezpieczeniem przyjmuje się tak jakby wspólnika nie było. [...] Zawieszenie powoda w wykonywaniu praw członkowskich nie spowodowało, wbrew wywiadowi Sądu Okręgowego, pozbawienia powoda posiadania udziału w kapitale zakładowym pozwanej spółki, ale wywołało ten skutek, że powód z uwagi na pozbawienie prawa uczestniczenia i prawa głosu na nadzwyczajnym zgromadzeniu wspólników nie mógł być obecny i uwzględniony w ramach pojęcia „reprezentacji całego kapitału zakładowego” z art. 240 k.s.h. Trafnie bowiem wskazuje apelująca, że „reprezentowanie kapitału zakładowego” w rozumieniu art. 240 k.s.h. to nie jest samo posiadanie udziałów w kapitale zakładowym, lecz uwzględniając wykładnię funkcjonalną tego przepisu, skuteczne wykonywanie na zgromadzeniu [...] przysługujących z posiadanych udziałów praw tj. prawa głosu, aktywnego uczestniczenia w zgromadzeniu, zgłoszenia sprzeciwów. [...] Odmienne

wykładnia skutków prawnych zawieszenia powoda w wykonywaniu praw członkowskich w kontekście oceny „reprezentowania całego kapitału” [...] jest błędna, jako że czyni skutki zabezpieczenia iluzorycznymi, gdyż powód przez sam fakt nieobecności na zgromadzeniu mógłby uniemożliwić podjęcie jakichkolwiek uchwał, co jest sprzeczne z celem i funkcją przepisu art. 268 k.s.h.”

Wnioski wynikające z omówionej wyżej linii orzeczniczej można odnieść *mutatis mutandis* do interpretacji art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h. dokonywanej w przypadku zabezpieczenia roszczenia przez zawieszenie w wykonywaniu prawa głosu (lub ewentualnie także innych uprawnień korporacyjnych). Przyjęcie interpretacji, która utożsamia pojęcie ogółu głosów z sumą wszystkich głosów, które mogłyby przypadać (potencjalnie) na wszystkie wyemitowane przez spółkę akcje głosowe, mogłoby podważać skuteczność udzielonego zabezpieczenia, czyniąc je iluzorycznym.

Podsumowanie

Podsumowując, należy stwierdzić, że wątpliwości interpretacyjne związane z treścią art. 399 § 3 k.s.h. należy rozstrzygać przez pryzmat wykładni funkcjonalnej i celowościowej. Dotyczy to zarówno kręgu podmiotów uprawnionych do samodzielnego zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, jak i przesłanek aktualizujących tę kompetencję. Uprawnionym do zwołania zgromadzenia może być zatem – oprócz akcjonariusza, o którym przepis stanowi wprost – również inny podmiot uprawniony do wykonywania praw korporacyjnych, w szczególności prawa głosu. Z kolei przez „ogół głosów” na tle art. 399 § 1 zd. 1 k.s.h. należy rozumieć sumę wyłącznie tych głosów, które w danym okresie, w związku z obowiązywaniem ustawowych lub statutowych wyłączeń albo ograniczeń prawa głosu (zob. art. 6 § 1 i 5, art. 353 § 3, art. 364 § 2, art. 411 § 2–4 k.s.h., art. 89 u.o.p.), a zwłaszcza skutek zawieszenia w wykonywaniu prawa głosu na podstawie orzeczenia sądu (w tym wydanego w ramach postępowania zabezpieczającego), mogą być skutecznie wykonywane na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy, a nie sumę głosów ze wszystkich wyemitowanych akcji spółki.

Przypisy/Notes

¹ Ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 18 ze zm.; dalej: k.s.h.).

² Co ogranicza niestety możliwość korzystania w tym zakresie z metody historycznoprawnej (o czym jeszcze dalej) i prawnoporównawczej – analogiczne rozwiązania nie jest przewidziane w żadnej z czołowych europejskich jurysdykcji. Stąd też niniejszy artykuł ogranicza się do analizy przepisów prawa polskiego.

³ Ustawa z 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2009 r. nr 13, poz. 69; dalej: ustawa zmieniająca z 5.12.2008 r.).

⁴ Ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 722; dalej: u.o.i.f.).

⁵ Dz. Urz. UE L 184/17 z 14.07.2007 r.; dalej: dyrektywa 2007/36/WE.

⁶ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, druk sejmowy nr 1130/VI kad., pkt IV.2.

⁷ Możliwość gwarantowaną przez art. 399 § 3 zd. 1 k.s.h. określa się z reguły w piśmiennictwie prawniczym jako „prawo” lub „uprawnienie”. Akceptując użyteczność na gruncie prawa prywatnego koncepcji kompetencji i normy kompetencyjnej, zwłaszcza w ujęciu tzw. poznańskiej szkoły teorii prawa, można jednak – jak się wydaje – nie tylko bez szkody, a nawet z pożytkiem dla precyzji wyводу – określać ją właśnie mianem „kompetencji”. Jej prawidłowe wykonanie aktualizuje z kolei możliwość niewadliwego (nieobarczonego sankcją cywilnoprawną) dokonywania określonych czynności konwencjonalnych, tj. podejmowania uchwał przez działające jako organ spółki walne zgromadzenie akcjonariuszy.

- ⁸ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. z 1934 r. nr 57, poz. 502 ze zm.; dalej: k.h.).
- ⁹ Uchwała SN – Izba Cywilna z 17.12.2010 r. (sygn. akt III CZP 96/10).
- ¹⁰ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, druk sejmowy nr 1130/VI kad., pkt IV.2.
- ¹¹ Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1061 ze zm.; dalej: k.c.).
- ¹² Ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 979 ze zm.; dalej: u.KRS). Stanowiący podstawę dla takiego orzeczenia art. 26 u.KRS został uchylony z dniem 15.03.2018 r. na podstawie ustawy z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 398 ze zm.). W interesującej nas mierze zob. postanowienie SN z 7.05.2004 r., III CK 249/03, OSNC 2005, nr 5, poz. 87.
- ¹³ Ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 794; dalej: p.u.).
- ¹⁴ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 ze zm.; dalej: k.p.c.).
- ¹⁵ Zob. zwłaszcza uchwałę SN z 25.11.2011 r., III CZP 64/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 67; wyrok SN z 19.12.2013 r., II CSK 151/13; wyrok SO w Warszawie z 9.10.2018 r., XVI GC 574/12.
- ¹⁶ Zob. przykładowo: wyrok SN z 6.07.2018 r., II CSK 617/17; wyroki SA w Szczecinie z: 6.06.2013 r., I ACa 234/13; 20.03.2014 r., I ACa 46/14; 3.07.2014 r., I ACa 138/14; wyrok SA w Krakowie z 12.11.2014 r., I ACz 1966/14; wyrok SO w Warszawie z 9.10.2018 r., XVI GC 574/12.
- ¹⁷ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 620; dalej: u.o.p.
- ¹⁸ Niejasność stanowiska J.P. Naworskiego wynika stąd, że co do *meritum* wyraża on – jak się wydaje – pogląd zbieżny z prezentowanym przez J.J. Ziętego, krytykując jednocześnie tego ostatniego jako zwolennika poglądu odmiennego. Píše bowiem: „Kwestią otwartą jest to, czy głosy przypadające na akcje własne i akcje podlegające ustawowym albo statutowym ograniczeniom co do wykonywania prawa głosu (art. 411 § 2–4) powinny być uwzględniane w tworzonej proporcji [...]”. Uprawniona wydaje się twierdząca odpowiedź na to pytanie, bo chodzi o liczbę ogółu głosów w spółce. Odmienne stanowisko prezentuje J.J. Zięty [...], który twierdzi, że obliczając ogólną liczbę głosów, nie powinno brać się pod uwagę statutowych czy ustawowych ograniczeń co do wykonywania prawa głosu. Skoro bowiem przepis nie zawiera wskazań w tym zakresie, to ogólną liczbę należy interpretować jako wszystkie głosy bez względu na ograniczenia”.
- ¹⁹ Na podstawie ustawy z 3.06.2005 r. o szczególnych uprawnieniach Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w spółkach kapitałowych o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego (Dz.U. z 2005 r. nr 132, poz. 1108). Zob. również art. 411 § 1 zd. 2 k.s.h. w pierwotnym brzmieniu.
- ²⁰ Zob. art. 4 pkt 17, art. 69 ust. 1, 2, 3 i 4, art. 69a ust. 1, art. 69b ust. 1 i 5, art. 70 pkt 3, art. 72a ust. 5, art. 73 ust. 1–4, art. 74h ust. 3, art. 80b ust. 2 i 3, art. 80d ust. 2, art. 82 ust. 1, art. 83 ust. 1–3, art. 83a ust. 1, art. 84 ust. 1, art. 87 ust. 1, art. 88a, art. 89 ust. 1–2, art. 90 ust. 1a i ust. 1g, art. 128 ust. 9 i 10 u.o.p., art. 3 pkt 18a tiret (i) i pkt 19, art. 22 ust. 4 pkt 3 i ust. 5, art. 24 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2, art. 25 ust. 2 pkt 8, art. 25a ust. 7 pkt 2, art. 46a ust. 1 i 2, art. 47 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2, art. 47a ust. 1 pkt 8, art. 68a ust. 6, art. 82 ust. 4, art. 85 ust. 1 pkt 10 i pkt 11 lit. b), art. 106 ust. 1 i ust. 4 pkt 2, art. 107 ust. 1 pkt 1, art. 115b pkt 5, art. 119 ust. 4 pkt 2, art. 132 ust. 1 pkt 1 lit. n) i r) u.o.i.f.

Bibliografia/References

Literatura/Literature

- Baszczyk, M. (2021). Skutki zawieszenia wspólnika w wykonywaniu praw udziałowych – glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 23.05.2019 r., II CSK 307/18, *Glosa*, (1).
- Bieniak, M. (2012). W: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, & R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. C.H.Beck.
- Bilewska, K. (2014). Tendencje w kształtowaniu się katalogu podmiotów uprawnionych do zaskarżania uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych. *Przegląd Prawa Handlowego*, (9), 50–54.
- Bugno, S., & Rodzyńkiewicz M. (2019). Wyłączenie ze spółki z o.o. wspólnika mniejszościowego spółki dwuosobowej, *Przegląd Prawa Handlowego*, (6), 48–56.
- Bukaczewska, M. (2006). Uprawnienia korporacyjne użytkownika i zastawnika akcji, *Przegląd Prawa Handlowego*, (8), 8–16.
- Cieślak, S. (2004). Egzekucja sądowa z innych praw majątkowych po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r. *Przegląd Prawa Egzekucyjnego*, (7–9), 5–26.
- Czerniawski, R. (2004). *Kodeks spółek handlowych. Przepisy o spółce akcyjnej. Komentarz*. Dom Wydawniczy ABC.
- Czerniawski, R. (2009). *Walne zgromadzenie spółki akcyjnej*. Wolters Kluwer Polska.
- Czerniawski, R. (2010). *Akcjonariusz*. Dom Wydawniczy ABC.
- Czornik, A., & Jastrzębiec-Sięmiątkowska, P. (2019). Wykonywanie uprawnień korporacyjnych z udziałów (akcji) przez zarządcę w postępowaniu sanacyjnym. *Doradca Restrukturyzacyjny*, (1).
- Dumkiewicz, M. (2024). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Wolters Kluwer Polska.
- Gil, I. (2024). W: E. Marszałkowska-Krześ, & I. Gil, (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. C.H.Beck.
- Kidyba, A. (2015). *Kodeks spółek handlowych. Tom II. Komentarz do art. 301–633 k.s.h.* Wolters Kluwer Polska.
- Krysiak, A. (2024). W: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. C.H.Beck/Legalis.
- Kwaśnicki, R. L., Piskorz, A., & Nalazek, A. (2012). Samodzielne zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia przez akcjonariusza – prawo czy fikcja? *Monitor Prawa Handlowego*, (3), 54–57.
- Marcisz, E. (2013). Glosa do uchwały SN z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 96/10. Skutki odmowy zamieszczenia przez zarząd ogłoszenia o zwołaniu walnego zgromadzenia spółki publicznej. *Przegląd Sądowy*, (9), 123–131.
- Mataczyński, M. (2011). *Cywilnoprawne skutki naruszenia obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji spółek publicznych*. Wolters Kluwer Polska.
- Michalski, M. (2010). Konstytuowanie się walnego zgromadzenia w świetle przepisów Kodeksu spółek handlowych. *Monitor Prawniczy*, (18), 989–996.
- Michalski, M. (2010). Uwagi krytyczne do niektórych aspektów nowelizacji kodeksu spółek handlowych z 5.12.2008 r. *Przegląd Prawa Handlowego*, (2), 4–12.
- Naworski, J. P. (2012). W: R. Potrzeszcz, & T. Siemiątkowski (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział II. Spółka akcyjna*. LexisNexis.
- Oplustil, K. (2008). Analiza projektu ustawy implementującej Dyrektywę 2007/36/WE w sprawie niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym. *Czasopismo Kwartalne Calego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego*, (3), 365–398.
- Oplustil, K. (2010). *Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej*. C.H.Beck.
- Opalski, A. (2009). Reforma walnego zgromadzenia spółki akcyjnej – implementacja do prawa polskiego dyrektywy 2007/36/WE. *Przegląd Prawa Handlowego*, (5), 8–17.

- Pabis, R. (2016). W: Opalski, A. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Tom IIIB. Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 393–490*. C.H.Beck.
- Pietrzakowski, H. (2016). W: T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*. Wolters Kluwer Polska.
- Piniór, P. (2019). *Podjęmowanie uchwał wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*. C.H.Beck/Legalis.
- Popiołek, W. (2015). W: J. A. Strzępka (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. C.H.Beck/Legalis.
- Rodzinkiewicz, M. (2018). *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. LexisNexis.
- Romanowski, M., & Opalski, A. (2009). Nowelizacja Kodeksu spółek handlowych w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym. *Monitor Prawniczy*, (7), 1–20 (dodatek).
- Sikorski, P. (2003). Pozycja prawna użytkownika i zastawnika akcji. *Przegląd Prawa Handlowego*, (4), 36–42.
- Skorek, B. (2003). Zastaw rejestrowy na akcji, cz. 2. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego*, (5), 11–17.
- Sokal, P. (2011). *Zastaw zwykły i rejestrowy na akcjach*. Wolters Kluwer Polska.
- Sołtysiński, S. (2019). W: S. Sołtysiński (red.), *System Prawa Prywatnego. Tom 17B. Prawo spółek kapitałowych*. C.H.Beck.
- Sołtysiński, S., & Mataczyński, M. (2013). W: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, A. Herbet, M. Mataczyński, I. B. Mika, T. Sójka, M. Tarska, & M. Wyrwiński, *Kodeks spółek handlowych. Tom III. Spółka akcyjna. Komentarz do artykułów 301–490*. C.H.Beck.
- Spyra, M. (2019). W: A. Szumański (red.), *System Prawa Handlowego. Tom 2B. Prawo spółek*. C.H.Beck.
- Szlachta, J. (2021). Ustanowienie zarządcy w egzekucji w związku z zajęciem udziału w spółce z o.o. *Przegląd Prawa Egzekucyjnego*, (7), 23–34.
- Szumański, A. (2007). Wyłączenie kilku wspólników spółki z o.o. przez jednego wspólnika większościowego. *Prawo Spółek*, (4), 2–10.
- Szwaja, J., & Herbet, A. (2010). W: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, A. Herbet, M. Mataczyński, & M. Tarska. *Kodeks spółek handlowych. Suplement do Tomów I–IV. Komentarz do nowelizacji*. C.H.Beck.
- Szwaja, J. & Herbet, A. (2013). W: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, A. Herbet, M. Mataczyński, I. B. Mika, T. Sójka, M. Tarska, & M. Wyrwiński, *Kodeks spółek handlowych. Tom III. Spółka akcyjna. Komentarz do artykułów 301–490*. C.H.Beck.
- Wach-Pawliczak, M. (2016). *Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*. C.H.Beck.
- Wajda, D. (2007). *Ochrona akcjonariuszy mniejszościowych w kodeksie spółek handlowych*. Wolters Kluwer Polska.
- Zarzycka, S. (2011). Uprawnienia akcjonariuszy spółki publicznej związane ze zwołaniem walnego zgromadzenia. *Monitor Prawniczy*, (7), 395–400.
- Zięty, J. J. (2010). Zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia przez akcjonariuszy w trybie art. 399 § 3 i art. 400 § 1 k.s.h. – koszty oraz obowiązki zwołujących i organów spółki. *Przegląd Prawa Handlowego*, (8), 13–17.

Akty prawne/Legal acts

- Dyrektywa 2007/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz. Urz. UE L 184/17 z 14.07.2007 r.).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. z 1934 r. nr 57, poz. 502 ze zm.).
- Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1061 ze zm.).
- Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 ze zm.).
- Ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 979 ze zm.).
- Ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 18 ze zm.).
- Ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 794).
- Ustawa z 3.06.2005 r. o szczególnych uprawnieniach Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w spółkach kapitałowych o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego (Dz.U. z 2005 r. nr 132, poz. 1108).
- Ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 722).
- Ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 620).
- Ustawa z 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2009 r., nr 13, poz. 69).
- Ustawa z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 398 ze zm.).

Orzecznictwo/Judgments

- Uchwała SN – Izba Cywilna z 17.12.2010 r. (III CZP 96/10).
- Wyrok SA w Poznaniu z 22.09.2017 r. (I ACa 111/17).
- Wyrok SN z 26.03.2002 r. (III CKN 1238/99).
- Wyrok SN z 23.05.2019 r. (II CSK 307/18).

Dr hab. Andrzej Herbet, prof. KUL

Kierownik Katedry Prawa Handlowego KUL, radca prawny, autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu prawa cywilnego i handlowego, w szczególności prawa spółek. Członek zespołu redakcyjnego Systemu Prawa Prywatnego, członek zespołu ds. opracowania rekomendacji w zakresie projektu przepisów regulujących prostą spółkę akcyjną, były ekspert sejmowy.

Dr hab. Andrzej Herbet, prof. KUL

Head of the Department of Commercial Law at the John Paul II Catholic University of Lublin, attorney, author of several dozen publications on civil and commercial law, in particular on company law. Member of the editorial team of the System of Private Law, member of the group for elaborating recommendations on the draft legislation regulating the simple joint-stock company, former parliamentary expert.